

Gozdarski inštitut Slovenije
 Oddelek za načrtovanje in monitoring gozdov in krajine
 Večna pot 2, 1000 Ljubljana
 Tel.: (01) 2007800

Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano
 Direktorat za gozdarstvo, lovstvo in ribištvo
 Dunajska 58, 1000 Ljubljana
 Mag. Janez Zafran

Ljubljana, 29.08.2008

Zadeva: Splošne pripombe na vsebino gozdnogospodarskih načrtov gozdnogospodarskih enot

Po v preteklih treh letih pregledanih 15. načrtih in po oddaji prav tolikih mnenj o osnutkih gozdnogospodarskih načrtov (v nadaljevanju GGN) posameznih gozdnogospodarskih enot (v nadaljevanju GGE) zgoraj naslovljenemu Ministrstvu, je delovna skupina pripravila še naslednje pripombe na GGN GGE in nekaj priporočil. Za razliko od predhodnih mnenj, ki so zadevala konkretne GGN GGE, to poročilo zajema spoznanja in priporočila za splošno izboljšanje kakovosti GGN in zakonodaje. Prav zaradi tega, delovna skupina pri pisanju pripomb ni dosledno sledila zahtevam, narekovanim s strani veljavnih aktov (ZOG in Pravilniki), ampak si je drznila problematiko GG načrtovanja obravnavati širše. Pri tem je izhajala iz predpostavke, da akti narekujejo samo minimum zahtev in, da GGN ne morejo biti v nasprotju z njimi, če so njihove vsebine obravnavane izčrpejše, kot je to morebiti zahtevano.

Zapisane pripombe je mogoče razvrstiti v dve skupini: v priporočene (v nadaljevanju (p)), ki bodo, če bodo upoštevane, bistveno dvignile kakovost načrtov, in v nujne (v nadaljevanju (n)), ki jih je treba upoštevati brez ugovora, ker dejansko odpravljajo napake in pomanjkljivosti, ki so v GGN prisotne že precej časa. Za obe vrsti pripomb na pomanjkljivosti in napake žal velja, da bodo izboljšave v vsakodnevni praksi lahko udejanjene samo, če bo več dodatnega izobraževanja načrtovalskega kadra, sistematičnosti in natančnosti pri delu, kolektivnega pristopa k načrtu in, če bo razvit sistem notranje kontrole kvalitete.

Za konec naj povemo, da si delovna skupina ne želi, da bi to poročilo bilo razumljeno zlonamerno, kot nekakšna neargumentirana kritika vsega, kar se na področju načrtovanja dogaja. Nasprotno, želi si, da bi bilo sprejeto dobronamerno in bi zapisane pripombe postale predmet argumentiranih razprav najširšega načrtovalskega kroga. Samo tako bodo lahko pripomogle k dvigu načrtovalskega sistema in načrtovalske prakse, ki je v Sloveniji v preteklih desetletjih dosegla nekaj lepих uspehov, na še višjo kakovostno raven.

Zahvala:

Iskrena hvala dr. D. Hladniku, ki je tekst pregledal in predlagal koristne pojasnitve in dopolnitve. Hvala A.M.K., ki je tekst lektorirala in kolegom oddelka NMGK, ki so tekst pomagali zapisati bolj jasno.

Za skupino: M. Kovač

GOZDARSKA KNJIŽNICA

K E
575

22008000176

COBISS e

GIS BF - GOZO

1 SPLOŠNE PRIPOMBE

11 Obseg teksta

(p) Obstoječi GGN so z vidika obsega preobsežni. Zaradi praktičnih razlogov (berljivost, hitrost iskanja informacij, arhiviranje) jih zato kaže, skupaj z vsemi najnujnejšimi preglednicami in grafikoni, pisati na največ 80 straneh.

12 Vsebinski poudarki

(p) Vsebina poglavij je neuravnotežena. Medtem ko se za prihodnji razvoj gozdov nebištenim dogodkom ali dejstvom (npr. splošnim in drugim opisom kot so npr. relief, hidrologija, podnebje, zgodovina gospodarjenja, itn.) pogosto daje prevelik poudarek, so poglavja, ki bi zahtevala izčrpno pojasnilo, saj so zaradi tega ali onega razloga pomembna za delo vnaprej (realizacija poseka, presoja trajnosti funkcij, plan poseka, scenariji uravnoteženja gozdov, tehnološki vidiki, itn.), največkrat odpravljena samo z nekaj stavki. Zlasti analizni deli poglavij ne bi smeli biti vezani na opisovanje rezultatov že poprej predstavljenih na preglednicah in grafikonih, ampak na pojasnjevanje vzrokov oz. novih dejstev.

13 Sklicevanje na dokumentacijo, citiranje

(n) Povezanosti med tekstnim delom na eni strani in kartnim oz. pregledničnim gradivom na drugi skoraj ni, prav tako se v GGN ne navajajo reference. Podobno kot v znanstvenih, se je tudi v strokovnih tekstih, kar GGN brez dvoma so, med tekstom vedno treba sklicevati na kartno, grafično ali drugo dokumentacijo, ki je del načrta, ustrezno pa je treba citirati tudi vsa dognanja in vire, ki niso plod lastnega strokovnega dela.

14 Stil pisanja načrta

(p) GGN so tehnični dokumenti in naj bi bili tako tudi pisani. V primeru opisovanja splošnih dejstev leposlovno (stavčno) pisanje sicer ni moteče, postane pa moteče vsakokrat, ko vsebina poglavij narekuje enoznačnost in jasnost zapisanega. Na primer, v primeru analiz razmer, utemeljitev in določitev ciljev, usmeritev, itn., je namesto leposlovnega stila primernejše uporabiti zelo tehnično pisanje, ki ga odlikuje sistematično navajanje navedb oz. gesel (navajanje po točkah) in ga je mogoče, v skladu s težo navedb, poljubno členiti (glej spodnji primer). Nujne obrazložitve je namesto v telo teksta primerneje pisati v okna (okvirje).

- a) cilj 1:
- b) cilj 2:
- c) cilj 3:
- ad a) usmeritve za cilj 1
- ad b) usmeritve za cilj 2
- ad c) usmeritve za cilj 3

15 Konsistentnost, sistematičnost

(n) Konsistentnost in sistematičnost žal nista odliki GGN. Prva omenjena - **nekonsistentnost** - je še najbolj očitna pri povezovanju poglavij 3, 4, 6 in 9. V ponazoritev naj rabi naslednji primer v Oknu 1.

Okno 1: Primer nekonsistentnosti ciljev

V 4. poglavju se npr. najprej kot zelo problematični izpostavita odstopanje dejanske drevesne sestave od naravne in neuravnoteženost razvojnih faz, v 6. poglavju se v okviru splošnih ciljev izpostavi oblikovanje sonaravnega in uravnoveženega gozda, v 9. poglavju pa cilji in ukrepi za posamezne RGR prej zapisanim ugotovitvam in splošnim

ciljem in usmeritvam ne sledijo več. Brez posebne obrazložitve se vztraja pri rastišču neprimerni drevesni sestavi, ne definira se obdobja v katerem bi bil problem lahko rešljiv, ne definira se konkretnih ukrepov za desetletje (obdobje veljavnosti načrta), itn.

Tako nekonsistentnost je lahko odpraviti z vnaprej zapisani scenariji razvoja GGE in RGR. Pri tem je treba tudi izpostaviti, da s cilji in ukrepi predvidenimi za RGR, četudi niso v skladu sonaravnostjo (t.j. naravno - optimalno - sestavo drevesnih vrst, optimalno uravnoteženostjo, itn.), načeloma ni nič narobe. Zelo nerodno je le, če se enkrat v GGN trdi, da stanje ni dobro in ga je treba izboljšati, spet na drugem mestu pa se te ugotovitve pozabijo in se piše o nečem drugem.

(n, p) Zelo **nesistematično** so zapisani tudi cilji in usmeritve, pri čemer posebej za slednje pogosto ni znano, na katerega izmed ciljev se sploh nanašajo (glej tudi pripombo 14). Zato je priporočljivo, da se splošni in konkretni cilji najprej razvrstijo po vsebini, hierarhiji in prioriteti in se kot taki tudi označijo (npr. a, b, c), tako označenim pa naj v nadaljevanju po sklopih sledijo zapisane usmeritve.

(p) Skupine ciljev in ukrepov, ki se jih z gospodarjenjem z gozdovi poskuša doseči in izvajati, zapisane v 6. poglavju, kaže v prihodnje preimenovati. Sedanje poimenovanje je preveč redundantno in dopušča zmedo. Tako npr. ni povsem jasne povezave med splošnimi cilji (pogl. 61; proizvodni, ekološki in socialni cilj) in splošnimi usmeritvami (pogl. 621; običajno vezanimi samo na proizvodni in delno ekološki cilj) ter med usmeritvami za funkcije (622) in vsemi nadaljnjimi usmeritvami, kot so usmeritve za razvoj življenjskih razmer prosto živečih živali, za varovalne gozdove in gozdove s posebnim namenom, za požarno ogrožene gozdove, semenske objekte itn.

16 Kontrola kvalitete načrta in postopek njegove izdelave

(n) Čeprav so osnutki GGN namenjeni javni obravnavi in strokovni presoji, je v njih preveč napak in pomanjkljivosti. V izogib nerodnostim je treba v okviru ZGS zagotoviti sistem notranje kontrole kvalitete načrtov, ki mora biti izvršena pred oddajo dokumenta MKGP. Najmanj kar je treba storiti je, da odgovorni za načrtovanje na zavodu dogovorijo tako imenovani "benchmarking", ki bo obsegel kontrolo pravilnosti ključnih preglednic, vseh izračunov, konsistentnosti zatečenega stanja s cilji, usmeritvami in ukrepi.

(n) V okviru ZGS ali v sodelovanju z drugimi institucijami je treba nemudoma zagotoviti pravilnost vseh izračunov in algoritmov. Do napačnih izračunov prihaja sedaj bodisi zaradi neustreznih vhodnih podatkov (Okno 2), bodisi zaradi napačnih algoritmov za obdelavo vhodnih podatkov (npr. stratifikacija, glej 23b).

Okno 2: Vpliv popisa spravičnih razmer na tehnologije

Pri opisih sestojev se spravične razmere v odseku ocenjujejo s tremi podatki: z načinom spravila, s spravično razdaljo in z deležem odprte površine. Nejasna navodila za določanje enega prevladujočega načina spravila (sedanjega ali potencialno najugodnejšega?) dajo v kombinaciji z napačnim postopkom za določanje povprečne spravične razdalje v odseku (le za del odseka) in površnim ocenjevanjem deleža neodprte površine rezultate, ki vodijo v precenjeno kakovost spravičnih razmer, neprimerno oceno potreb po novih/drugih tehnologijah ter napačno oceno potreb po gradnji gozdnih prometnic.

Ker je GGN GGE treba realizirati v konkretnem času in prostoru, bi morala glede načrta obstajati visoka stopnja konsenza med nosilci (urejevalska služba ZGS), izvajalci načrta (revirni gozdar, vodja krajevne enote), lastniki gozdov (Sklad, zasebniki) in javnostjo. Z zakonom o spremembah in dopolnitvah ZOG (ZG-B Ur.L.RS. 110/2007) bo najverjetneje mogoče dosežati konsenz na relaciji ZGS - javnost/lastniki, konsenz na relaciji načrtovalska služba - izvajalec načrta, pa bo treba doseči z boljšo notranjo organiziranostjo služb ZGS.

(n) Ker glede slednjega na podlagi vtisov z nekaj terenskih ogledov in razgovorov z odgovornimi ni mogoče sklepati, kakšne so dejanske povezave med službami ZGS (ali so vodja krajevne GGE in revirni gozdarji v GGE sodelovali pri izdelavi GGN, ali je bil dosežen konsenz glede bistvenih vsebin GGN, ali revirni gozdarji GGN GGE sploh rabijo pri svojem delu), bi bilo primerno, če bi se v uvodnem delu načrta na kratko predstavil postopek izdelave načrta. Iz njega bi moralo izhajati, kdo vse izmed delavcev ZGS in pri katerih ključnih vsebinah je sodeloval oz. kakšna je bila njegova vloga (npr. pri določitvi vizije razvoja gozdov v GGE, pri oblikovanju ciljev, pri izdelavi sestojne karte vključno z opisi sestojev in ocenami potrebnih gojitvenih del, pri določanju dovoljenega poseka, pri opredelitvah tehnologije, pri organizaciji delavnic za lastnike gozdov in za javnost, itn.).

2 KONKRETNE PRIPOMBE NA SKLOPE NAČRTOV

21 Splošni opis GGE

(p) Za vsa podpoglavja velja, da jim manjka ciljne naravnosti. V kolikor se že opisujejo raznovrstni dejavniki, ki tako ali drugače vplivajo na razvoj gozdov in gozdarstva, oz. slednja vplivata na njih, se je treba pri pisanju omejevati predvsem na posebnosti obravnavane enote, ne pa na opisovanje vsebin, ki jih je mogoče najti v strokovnih zapisih, učbenikih, leksikonih, itn. Tako npr. v primeru:

- reliefa GGE; na z njim povezane rizike v GGE in potrebo po adekvatnih funkcijah gozda (zaščitna, varovalna)
- podnebja in hidrologije GGE; na preskrbo gozdov z vodo, rizike povezane s površinskimi vodami, primerno drevesno sestavo v tej enoti
- krajinskega tipa in gozdnosti GGE; na porazdelitev gozda v prostoru (povezanost kompleksov s koridorji zaradi migracij v naravi živečih živali), na optimalno gozdnost in prehodnosti gozdne v druge rabe (npr. izmenjavanje gozdnih ekosistemov s travniškimi zaradi prehranjevanja divjadi), na negativne plati velike gozdnosti na družbeni razvoj (težave povezane s kakovostjo življenja lokalnega prebivalstva)
- vegetacijskega orisa GGE; na oris združb, njihovo ohranjenost v primerjavi s potencialno vegetacijo in primernost v kontekstu prilagajanja pričakovanim klimatskim in drugim okoljskim spremembam
- živalskega sveta GGE; na kakovost habitatov in potrebah po ukrepih. Kot vodilo lahko rabi primer v Preglednici 1:

Preglednica 1: Elementi za določanje kakovosti habitatov

Vrsta	Zahteve do habitata	Stabilnost populacije	Ekspertna ocena o stanju habitata	Nujni ukrepi
srnjad	travišča, polodprt gozdni prostor, koridorji za prehode med ekosistemi (hranjenje, počivališče, prezimovanje)	stabilna	premalo pašnih površin (škode na poljih in v gozdu naraščajo)	zagotoviti več pašnih površin, zagotoviti koridorje za prehajanje srnjadi
petelin	jase z jagodičevjem, gosti sestoji (drogovnjak, ml. debeljak) za počitek, rahli do vrzelasti debeljaki za prenočevanje in možnost jadriranja do hrane; vse v radiju npr. 0,5 do 1 km od centra rastišča	nestabilna	premalo površin za krmljenje, premalo površin za skrivanje	zagotoviti ustrezno količino vseh gozdnih rab (prostorski red!), mirne cone, usmerjanje predvsem zimske rekreacije, načrtovanje gozdnih del

- površine in lastništva v GGE; na strukturo posesti in na potrebe lastnikov gozdov (anketiranje ciljnih skupin)
- odprtosti gozdov GGE; na kritično analizo obstoječih pravih razmer, predvidevanju novih tehnoloških izzivov (glej 222)

Mnenje napisali: dr. Marko Kovač, dr. Gal Kušar, dr. Lado Kutnar, mag. Robert Robek

- drugih dejavnosti v GGE; na konflikte med gozdarstvom in drugimi sektorji, na pomen gozdarstva v (lokalnem) BDP in novih izzivih in možnostih.

Namen bolj ciljnega opisovanja vsebin je predvsem boljša analiza razmer v GGE in konkretnije definiranje vizije ter dolgoročnih (idealnih) ciljev.

22 Funkcije gozdov in tehnologija

221 Prikaz funkcij gozdov

(n) Prikaz funkcij je v večini primerov korekten, pomanjkljivo pa so obravnavani konflikti med funkcijami. Pri tej analizi (v povezavi s kartnim gradivom) ne sme iti zgolj za prikazovanje konfliktnih območij med funkcijami, ampak predvsem za obravnavo dosedanjih in razvoj novih dobrih praks za presejanje konfliktov ter za prostorsko razmestitev funkcij. Slednja zahteva izhaja iz dejstva, da v nekaterih primerih na enem in istem m² ni mogoče ohranjati, niti krepiti vseh prekrivajočih se funkcij, marveč samo eno izmed njih (npr. najpomembnejšo). To tudi pomeni, da trajnosti funkcij ni mogoče zagotavljati na določeni omejeni površini, ampak samo znotraj nekega širšega območja (funkcijska površina, GGE, drugo).

(p) Še vedno pogrešani vsebini tega poglavja sta presoja primernosti obstoječih funkcij in analiza potreb po novih. Izhajajoč iz dejstva, da so funkcije gozda rezultat vrednostnega sistema človeške družbe, ki se nenehno spreminja (vedno strožja okoljska zakonodaja, npr. NATURA 2000, nihajoča konjunktura lesne industrije, naraščanje cen energentov in večanje potrebe po drveh, nove potrebe po rekreaciji zaradi širjenja naselij in večanja prebivalstva v naseljih okoli večjih mest, idr.), funkcije ne morejo trajati večno. Glede na to, da so prostorsko in vsebinsko določene v območnem načrtu, je njihovo aktualnost (potrebnost, drugo) vsekakor treba občasno preverjati pri obnovah GGN GGE.

222 Tehnološki del

(n) Tehnološki aspekti so v sedanjih GGN prikazani razbito po podpoglavjih in so vsebinsko zelo zanemarjeni in prezirani. Ker tehnologija je in bo še naprej ključna za realizacijo ciljev GGE, je oblikovanje samostojnega poglavja (tako kot je 2. poglavje o funkcijah gozdov), ki bi predstavilo odprtost, načine spravila, primernost terenov, metode dela, možnosti strojne sečnje in druge teme, več kot nujno.

(n) V sklopu poglavja je treba nujno posodobiti preglednici o najprimernejših potencialnih načinih spravila lesa in o odprtosti gozdov. Pri slednji bi bilo treba ponovno pretehtati uporabo pojma produktivne dolžine, ki je v večini pregledanih načrtov določena nedosledno (zlasti za javne ceste). V podporo obema preglednicama bi kazalo karti pravilnih razmer in odprtosti nadomestiti s tehnološko karto. Ta bi morala prikazovati trenutne tehnološke razmere, karta prednostnih področij za odpiranje gozdov pa bi morala prostorsko določati vse predvidene tehnologije spravila lesa.

23 Opis stanja gozdov

Ključni problemi tega poglavja so a) oblikovanje RGR, b) način izračuna točnosti ocen LZ in prirastka po RGR, c) način izdelave sestojne karte in klasifikacija sestojev ter d) analiza poseka.

a) Oblikovanje RGR

Med preglednico "Površine in delež gozdnih združb v GGE" (poglavje Vegetacijski oris gospodarske enote) in preglednico "Gozdne združbe po gospodarskih kategorijah gozdov in rastiščnogojitvenih razredih" največkrat obstajajo velika neskladja. Medtem ko je prva večinoma izdelana korektno, se v slednji v mnogih primerih kažejo nejasnosti oz. nelogičnosti. Ena od največjih je, da se v določeni RGR

uvrščajo tudi take združbe, katerih narava (in s tem cilji in usmeritve za gospodarjenje) je povsem drugačna od tiste, po kateri je RGR oblikovan. Čeprav je verjeten razlog za tako uvrščanje združb v RGR-je upoštevanje prevladujoče združbe v oddelku/odseku pa je vseeno treba razmišljati o bolj optimalnem načinu razvrščanja oz. oblikovanja RGR. Dejstvo je namreč, da sedanji pristop pogosto ne odraža niti stanja v naravi, niti ne pripomore k zaščiti oz. ohranjanju površinsko majhnih, redkih in od večine drugačnih gozdov, niti ne daje ustreznih navodil glede ravnanja z njimi.

(p) Rešitev je možno iskati v dveh smereh: prva je še vnaprejšnje oblikovanje heterogenih RGR vendar s posebno navedbo ciljev, usmeritev in ukrepov za manjšinske združbe, druga pa je oblikovanje manjših heterogenih RGR s površinsko manjšimi združbami. Vsaj v prvem primeru bi kazalo upoštevati priporočilo, da naj minimalna površina normalno gospodarjenih RGR ne bi znašala manj kot 400 ha. Izjeme bi še naprej bile dopustne v primerih RGR z redkimi habitati, varovalnimi gozdovi, itn.

(p) Druga pomanjkljivost je bolj slogovne narave in zadeva poimenovanje gozdnih združb. Korektno je, da se njihova latinska/znanstvena imena v tekstu pišejo poševno (*Italic*). To velja tako za poglavje "Vegetacijski oris gospodarske enote", kot tudi za vse ostala poglavja (izjema so lahko le preglednice). Med obema deloma imena združbe (ime združbe sestavljata imeni dveh rastlin) se mora dosledno pisati vezaj brez vmesnih presledkov. Primeri in pojasnila:

- *Arunco-Fagetum* ali *ARUNCO-FAGETUM*; *Abieti-Fagetum dinaricum typicum* ali *ABIETI-FAGETUM DINARICUM TYPICUM* (z vezajem in brez vmesnih presledkov; še posebej v tekstu je priporočljiv poševni zapis).

Tako kot latinska imena združb naj se pišejo poševno/*italic* tudi latinska imena rastlinskih vrst, kot npr. navadna trdoleska *Euonymus europaea* L., navadni kopitnik *Asarum europaeum* L.

V prid posodabljanju imen je treba preiti na postopno uvajanje novejših, vendar splošno sprejetih latinskih imen združb. Novejša latinska imena (sinonimi) so lahko predstavljena v uvodnem tekstu ali pa v posebni prilogi na koncu. Kot referenco za posodabljanje se lahko uporabi delo "Pregled sintaksonomskega sistema gozdnega in obgozdnega rastlinja Slovenije", 2001, BF Oddelek za gozdarstvo in obnovljive vire, tipkopis, avtorja Robič D. in Accetto M.) ali kakšno drugo novejšo delo, ki obravnava te združbe.

Primer:

Abieti-Fagetum dinaricum (TREG.57) emend.PUNC.79

Sin.: *Omphalodo-Fagetum* (TREG.57) MAR. et al. 93)

b) Način izračuna točnosti ocen za ciljne parametre RGR (npr. LZ, prirastek) (glej tudi 16)

(n) Izračunavanje oz. interpretacija vzorčnih napak LZ in prirastka na način, prikazan v številnih GGN, je povsem napačen. Napaka je v prenosu napak s stratuma na RGR. Namreč, po tem, ko se površinsko majhni RGR najprej korektno združijo v novo obračunsko enoto -stratum- in se zanje na nek način (v primeru GGN nedefiniran način; kako npr. teče izračun v primeru različnih gostot mrež RGR?) izračuna vzorčna napaka, se ta zatem, v popolnem nasprotju s statistično teorijo, pripiše kar vsem RGR, ki nek stratumu tvorijo. Ker so prave (dejanske) vzorčne napake RGR lahko precej večje od zapisanih, so posledično - ne oziraje se na velikost in vpliv napake - napačni prav vsi izračuni, ki so kakorkoli vezani na LZ in prirastek in vse z njima povezane odločitve (npr. dovoljeni posek v RGR, modeli normalnega gozda, itn.). Odprava sistemske napake mora biti takojšnja. Ne samo zato, ker je tak postopek z metodološkega vidika nesprejemljiv, ampak tudi zato, ker bi napačno izračunavanje lahko imelo nepopravljive posledice (glej Okno 3).

Okno 3: Primer napačne odločitve o dovoljenem poseku

Če se v nekem RGR načrtuje dovoljeni posek v višini npr. 95 % prirastka (ti časi prihajajo), se bo v RGR dejansko lahko sekalo več kot 100 % prirastka. Ali povedano drugače in z malo pretiravanja, v prepričanju, da bo LZ nekega

RGR čez desetletja še nekoliko večja kot v času pridobitve ocene (5 % prirastka naj bi se akumuliralo), bi gozd dobesedno izginjal pred očmi načrtovalca, on pa - zaupajoč pravilnosti ocene - tega ne bi zaznal!

c) Sestojna karta

(n) Kartiranje sestojev se v okviru ZGS ne izvaja niti z enotno tehnologijo, niti ne po enotnih in jasnih kriterijih, čeprav je oboje v dokumentih predpisano. V praksi se večinoma uporablja predpisana 2-D tehnologija (DOF; večina OE), stereoskopska (3-D; stereopari), kar je hvalevredno, se uporablja le na posameznih OE (Bled, Kranj, še kje). Posebej problematično je razmejevanje sestojev, ki se včasih razmejujejo po razvojnih fazah, včasih po mejah parcel, včasih niti na en ali drugi način, ampak se jih na podlagi neznanih kriterijev nekako zaokrožuje. Tak način kartiranja sestojev, ki je zelo daleč od fotointerpretacijske dobre prakse, ima naslednje posledice:

- nenatančne (heterogene) ocene dendrometrijskih parametrov razvojnih faz (srednji premer, LZ, prirastek)
- nezanesljivo določene površine RF
- omejeno uporabnost karte.

Ad a) Kot dokaz prvo izpostavljeni trditvi rabi Preglednica 2, v kateri srednja premera dreves v debeljakih in pomlajencih ne dosegata niti spodnjih mejnih vrednosti ($d \geq 30$ cm) razvojnih faz, ki naj bi ju sicer predstavljala. Posledično in v povezavi s površino razvojnih faz (glej Ad b) so zato nezanesljivi tudi vsi izračuni, povezani z lesno zalogo in prirastkom (npr. skupni dovoljeni posek in seveda dovoljeni posek v posameznih fazah).

(n) Zelo moteče je, da GGN običajno ne navajajo števila SVP po posameznih RF, iz katerih so srednji premeri dreves in drugi parametri (npr. LZ) bili izračunani, niti koeficientov variacije (mera heterogenosti), niti, kakšen je bil postopek izračuna. Ker so ocene parametrov vhodni podatki za dovoljeni posek, je seveda treba navesti:

- kako je tekel izračun stratifikacije (ali preko RGR na GGE ali kako drugače)
- kako so bile v izračunu upoštevane morebitne različne gostote mrež RGR (ali je bila uporabljena korekcija na površino - površina je utež)
- kako je bila izračunana vzorčna napaka ocen.

Preglednica 2: Srednji premeri po razvojnih fazah (Vir: ZGS, načrti GGE).

Primer	1	2	3	4	5
	srednji premer (cm)				
Razvojna faza oz. zgradba sestojev					
Mladovje (0-10 cm)	0	0	0	0	0
Drogovnjak (10-30 cm)	19	19	17	19	18
Debeljak (30 cm in več)	29	28	25	26	26
Sestoj v obnovi (praviloma 30 cm in več)	29	22	22	21	46
Prebiralni (10 cm in več)	-	-	-	-	0
Raznomerno (ps-šp) ?	-	26	-	-	-
Raznomerno (sk-gnz) ?	-	24	23	24	-
Pionirski gozd z grmišči (10 cm in več)	0	-	-	19	-
Panjevec (10 cm in več)	23	-	-	-	-
Grmičav gozd (10 cm in več)	37	-	-	-	-
Skupaj	0	0	20	0	23

Opombe: 0 - podatek iz GGN; - ni podatka

Ad b) Posledično (izhajajoč iz Ad a) so nezanesljivo določene tudi površine razvojnih faz. Po večini karte sploh ne predstavljajo raznoterih oblik sestojev (v skladu s kategorizacijo), ampak nekakšne sestojne

stratume. Kolikšna je zaradi tega pristranskost modelov RF, ki služijo usmerjanju uravnoteženja gozdov v GGE kot celoti in v posameznih RGR, brez primerjave s kartami, izdelanih po standardnih fotointerpretacijskih kriterijih, ni mogoče oceniti.

Ad c) Ker razmejevanje sestojev ne teče niti v skladu z v fotogrametriji zahtevano tehnologijo (prvo razmejevanje bi moralo temeljiti na stereoskopskem opazovanju), niti v skladu s predpisano kategorizacijo oz. fotointerpretacijskim ključem (razvojna faza, mešanost; sicer bi atributni znaki izločenih površin pač morali ustrezati meritvenim pragom!), je uporabnost kart na ravni OE in še posebej na ravni Slovenije zelo majhna. In, ker se karta ne naredi sama, ampak njena izdelava nekaj stane, se je seveda treba vprašati po smislu njenega nadaljnjega izdelovanja. Zaradi prevelike heterogenosti ima omejeno uporabno vrednost v urejanju gozdov (stratifikacija je npr. povsem neučinkovita), kot osnovni sloj je zaradi nečistih razvojnih faz zagotovo neuporabna v podrobnejšem gozdnogojitvenem načrtovanju, v obstoječi obliki pa ni primerna niti za kakšne druge ekološke aplikacije, kot je npr. problematika ohranjanja habitatov, ki jih ureja NATURA 2000. Seveda jo je zaradi povedanega nemogoče in tudi nesmiselno sistemsko vzdrževati.

Ad d) Izračunani posek - evidentirani posek

(n) Velika razlika med evidentiranim in s KVM ocenjenim posekom je moteča zaradi nekonsistentnosti kontrolnih izračunov (LZ2-LZ1=Prirastek-Posek). Treba se je pač odločiti, katero oceno naj se kot referenčno v GGN uporablja.

24 Analiza preteklega gospodarjenja

(n) Največji problem te analize je pomanjkanje kazalcev, s katerimi bi se preverjala uspešnost preteklega gospodarjenja. Če je preverjanje (kljub navedbam GGN o diskontinuiteti RGR in površin enot v GGE) proizvodne funkcije še nekako mogoče (uravnoteženost razvojnih faz gozdov, LZ, prirastek, gojitvena dela in sečnja), pa je objektivno preverjanje trajnosti funkcij gozda povsem nemogoče in je zato razvoj kazalcev (in ustreznega nabora ukrepov) za vsako posamezno funkcijo več kot nujen. Problem je tako pereč, da se z njim pravzaprav zastavlja vprašanje smiselnosti kartiranja funkcij, določanja ciljev, splošnih in podrobnih usmeritev za funkcije. Namreč, če se njihova krepitev večinoma zagotavlja z rednimi ukrepi (tako GGN) in ni instrumentov za preverjanje, potem se zdi vseeno bolj pošteno, če se o njih (z izjemo zakonsko reguliranih) sploh ne govori.

(p) V zvezi z analizo preteklega gospodarjenja (glej tudi 16) je treba posebej izpostaviti pogosto uporabljeno nekritično trditev, da sta razloga nizke realizacije dovoljenega poseka in gojitvenih del nedejavnost oz. nezainteresiranost lastnikov gozdov za delo v gozdu. Vsaj deloma je trditev res na mestu, vendar naj se je v GGN ne piše, ker ne gre samo odgovornost lastnikov ampak tudi ZGS (glej Okno 4).

Okno 4: Komentar

Treba se je zavedati, da so časi znanstvenega in politično motiviranega gozdarskega planiranja minili in je danes treba planirati za potrebe ljudi (Agenda 21; Konferenca v Riu), kar lastniki gozdov brez dvoma so. Naloga načrtovalske službe ZGS ni samo planiranje, ampak tudi osveščanje in spodbujanje lastnikov za delo v gozdu; npr. prirejanje delavnic o ekologiji in delovanju gozda, o rizikih oz. pasteh zastaranja sestojev, pasteh neprimerne drevesne sestave (npr. vzdrževanja zasmrečenosti kljub obsežnim sanitarnim sečnjam), o ekonomiki, o tehnologiji, itn. ZGS lahko tako posredno preko načrtov GGE (torej preko svojega dela) promovira tudi intenzivnejše delo z gozdovi. Šele, če bi bila ta faza dela dejansko opravljena in odziva nanjo s strani lastnikov npr. ne bi bilo, bi bila zgoraj izpostavljena trditev utemeljena.

(p) Analiza preteklega gospodarjenja bi morala obsežni tudi analizo temeljnice po razvojnih fazah in primerjavo z ustreznimi tabličnimi vrednostmi (SI, razvojna faza, drevesna vrsta, jakost ukrepov). Za presojanje uspešnosti doseženega je temeljnica (ker ni obremenjena z napakami tarif oz. napakami ocen višin dreves) objektivnejši znak od lesne zaloge. Z njeno analizo (srednja vrednost, min/max) po RGR in

razvojnih fazah, bi se zanesljiveje ugotavljalo v katere sestoje/odseke je treba posegati z redčenji, v katerih ne ukrepati, itn., dolgoročno pa bi se temeljiteje preverjalo tudi uspešnost gospodarjenja (glej Okno 5).

Okno 5: Komentar

S pravkar povedanim je v tesni zvezi že dolgo prisotno vprašanje o neizkoriščanju potencialov rastišč. Čeprav ni bila v zadnjih letih na to temo narejena nobena omemba vredna raziskava, je na osnovi nekaterih parcialnih analiz vseeno mogoče domnevati, da slovenski gozdovi niso samo prestari, ampak tudi preredki. Oboje je najverjetneje posledica v praksi uveljavljenega "neskončnega redčenja" (nenačrtnega odvzemanja posameznih dreves iz sestoja in kvazi-prebiranju na parceli, namesto pravega SPG in PG) in vedno višjih sanitarnih posekov. Povedano drugače, lesne zaloge sestojev so najverjetneje nižje kot bi lahko bile, tudi zaradi sistema gospodarjenja, ki bi po tolikih letih njegovega izvajanja zahteval znanstveno verifikacijo z vseh vidikov (t.j. z ekološkega, socialnega in ekonomskega).

25 Oris zakonitosti razvoja gozdov

(p) Zakonitosti razvoja gozdnih fondov so nemalokrat opisane preveč faktografsko. Namesto dolgočasnih opisov, bi se bilo treba v tem poglavju osredotočiti na vse bistvene elemente, ki so vplivali, da so sedanji gozdovi taki kot pač so in na dejstva, ki bodo vplivala na njihov razvoj v prihodnje. Tako npr. preseneča, da je površina gozdov obravnavana samo na ravni agregatov (več ali manj v GGE kot prej) in ne tudi z vidika prostorske porazdelitve (fragmentiranost gozda in njegov pomen za poselitev prebivalstva, preživetje živih bitij), da ni navedenih nikakršnih opozoril glede primernih količin gozdov v GGE (za gozdarje gozdnatost načeloma nikoli ni previsoka!), čeprav nekih mehanizmov za reševanje problema res ni in bi se ta problem moral reševati v okviru strateškega razvoja države ali pokrajin.

(n) V povezavi z vsem, kar je bilo povedanega že v točki 24, je posledično močno pomanjkljiva tudi presoja trajnosti funkcij. Vendar pomanjkanje kazalcev ni edini problem; zdi se namreč, da gre pri presojanju trajnosti tudi za nerazumevanje problematike. Le kako je sicer mogoče opravičevati npr. povsem narušene zgradbe gozdov s preveč debeljaki, da so taka stanja dobra, ker se krepi biotska raznovrstnost, rekreacija, itn? Le kaj npr. bodo porekle prihodnje generacije, ki se bodo "rekreirale" samo v mladovjih in drogovnjakih in kako bo z biotsko pestrostjo v prihodnje v teh fazah? Bistvo presoje trajnosti namreč ni trenutno stanje. Veliko pomembnejša je presoja z vidika sposobnosti trajnega zagotavljanja funkcij, ki seveda mora zaobseči tudi rizike. To bo še posebej pomembno, ko (in če) bodo GGN tudi upravljalni načrti NATURA 2000 območij, za kar si gozdarstvo že dalj časa prizadeva.

26 Cilji, usmeritve, ukrepi

(n) V primeru ciljev (in posledično usmeritev in ukrepov) vlada precejšnja zmeda glede razumevanja, kaj cilj sploh je (pogosta je zamenjava z načeli) in kako ga je treba zapisati. V povezavi s prvo omenjeno težavo velja poudariti, da so trajnost, sonaravnost in večnamenskost načela in ne cilji. Zato cilj npr. ne more biti sonaraven gozd, ampak je lahko samo gozd s tako in tako drevesno sestavo (% DV1, % DV2 ...), takim deležem RF, s tako in tako LZ, itn. Kar zadeva konkretnost ciljev samih, morajo biti ti:

- vsebinsko enoznačni: (en cilj - en ukrep)
- nekonfliktni
- nedvoumno razumljivi s strani vpletenih (načrtovalec, vodja krajevne enote, revirni gozdar, lastnik gozdov), časovno opredeljivi (v katerem času bo cilj dosežen)
- prostorsko locirani (kje mora biti nekaj doseženo)
- količinsko opredeljivi (npr. ciljna LZ, ciljna zgradba, ...)
- uresničljivi
- preverljivi.

(n) V sedanjih GGN cilji niso jasno precizirani. Običajno so v vseh GGN zapisana sedanja stanja, ni pa vedno jasno določeno, proti kateremu stanju se razvoj gozdov usmerja, niti kaj naj bi se doseglo in

Mnenje napisali: dr. Marko Kovač, dr. Gal Kušar, dr. Lado Kutnar, mag. Robert Robek

kontroliralo čez 10 let ob koncu veljavnosti načrta. V prid učinkovitejši kontroli in čim popolnejši realizaciji GGN, je zato nujno treba razločevati naslednje cilje:

- idealni oz. optimalni cilj (imenovan tudi vizija), t.j. je neko zaželeno stanje (npr. % RF, drevesna sestava, LZ, prirastek), h kateremu se želi pripeljati sedanje gozdove v izravnalni dobi
- dolgoročni (običajno gozdnogojitveni cilj, ki je lahko enak idealnemu cilju)
- srednjeročni cilj (je lahko enak idealnemu cilju) - je stanje, ki se bo preverjalo ob izteku veljavnosti načrta čez 10 let.

Najmanj kar je torej treba v GGN zapisati v zvezi s cilji (v tem, v 3. in tudi v 9. poglavju) je:

- 1) sedanje stanje gozda
- 2) idealno stanje gozda (idealni cilj oz. končna podoba gozda h kateremu naj bi se peljal razvoj sestojev) in
- 3) cilj do katerega se namerava priti v 10 letih.

(n) V kolikor je izravnalno obdobje dolgo (30, 50 in več let) je neobhoden del tega poglavja tudi scenarij dolgoročnega razvoja. Ne toliko zaradi same analize stanja po 10 letih, kot zaradi sledenja sedaj pretehtanemu idealnemu cilju v vseh naslednjih desetletjih, ko bodo z gozdovi upravljali drugi načrtovalci, drugi revirni gozdarji, morda bodo zahtevane celo spremembe zaradi drugačnih družbenih zahtev. Iz povedanega sledi, da je dobro zapisan scenarij razvoja sestojev pravzaprav porok kontinuitete gospodarjenja. Ta je še posebej nujna zaradi načrtovanja ukrepov, ki so lahko (posebej v primeru "šok terapij") od obdobja do obdobja povsem različni; npr. v primeru, da trenutne razmere ne omogočajo postopnega prehoda v boljša stanja, marveč bo to mogoče le z "novo" generacijo gozdov. V izogib morebitnim nesporazumom (glej tudi 15 in 16), je treba tudi poudariti, da tako konkretno zapisani cilji ne prejudicirajo izdelave gozdnogojitvenih načrtov. Pri vsej stvari gre samo zato, da se bodo cilji za GGE (beri problemi) tudi dejansko realizirali (beri rešili) skozi gojitvene načrte.

(n) Zelo konkretno je treba pisati tudi usmeritve in ukrepe. Jasno mora biti, kaj, kje in kako se bo v tem desetletju nekaj počelo. Nekaj zgledov (glej Okno 6)

Okno 6: Nekaj zgledov za cilje in ukrepe

C1: uravnotežen gozd s tako in tako drevesno sestavo:

U11: uravnavanje mešanosti: redčenje na X ha v korist listavcev; končni posek X ha smrekovih sestojev v obnovi; sadnja listavcev X komadov na tem in tem mestu ...

U12: uravnoteženost: zadrževanje drogovnjakov na X ha površin (manjka drogovnjakov), zadrževanje 200 ha nepresvetljenih debeljakov, priprava na pomlajevanje 100 ha debeljakov; končni posek X ha sestojev v obnovi (manjka mladovja).

C2: delo z lastniki gozdov na delavnicah, tečaji nege, tečaji sečnje, itn.

U:21 X delavnic na temo: riziki zaradi zastaranja gozdov; problematika rdeče trohnobe; ogrevanje z biomaso; kako do obratov - združenj lastnikov gozdov (zgledi iz Slovenije, Švice, Avstrije, ...),

Op.: C = cilj; U = ukrep

(n) V zvezi s cilji funkcij gozdov je treba posebej izpostaviti, da so vse skupine funkcij med seboj enakovredne in jih je tako treba tudi obravnavati. Izhajajoč iz tega ne sme biti sramotno zapisati, da je proizvodna funkcija v določenih prostorih pospeševana. Čeprav ima pogosto zapisana trditev "proizvodna funkcija je manj pomembna od drugih" logično ozadje, ki izhaja iz skrbi za gozdno okolje, tako strogih trditev vendarle ne kaže zapisovati v GGN, ker so lahko zlorabljene s strani nepoznavalcev področja. Gozdarska, okoljska, naravovarstvena in druga nacionalna zakonodaja, vsi mednarodni dokumenti (MCPFE itn.) in pa splošne etične norme so porok, da stroka proizvodne funkcije (beri pridobivanje lesa) ne bo krepila na račun drugih funkcij, ampak v skladu z njimi.

(p) Kar splošna ugotovitev bi lahko bila, da so cilji za krepitev posameznih funkcije v GGN zelo nedodelani. Izjemno redki so GGN v katerih je končna podoba gozdne površine, ki opravlja neko funkcijo (to namreč cilj je), določena. Nemalokrat so cilji tudi nekritično postavljeni. Nekaj predlogov rešitev je prikazanih v Oknu 7.

Okno 7: Primer nekritičnih ciljev za funkcije in nekaj zgledov

Primeri nekritičnih ciljev:

V primeru varovalne funkcije npr. ciljna LZ prav gotovo ne more biti visoka (razen če je funkcija neustrezno kartirana), manj primeren cd raznomerne ali prebiralne je tudi enomerni gozd.

V primeru hidrološke funkcije (krepitev gozda kot gobe) je ciljni gozd lahko podoben varovalnemu, s tem da je tudi LZ lahko visoka. Posebno skrb je treba v primeru te funkcije nameniti ciljnim drevesnim sestavam. Pogosto navajan razlog, da so iglasti gozdovi primerni, ker spomladi zadržujejo sneg, vzdrži samo delno. Drži namreč tudi dejstvo, da velika količina igličastega opada preprečuje enakomerno namočenost v vegetacijski dobi (deluje kot tobogan) in prav v ničemer ne pripomore k enakomernim odtokom v primeru močnih nalivov. Presoja, kakšna drevesna sestava je na dani lokaciji primernejša, je torej nadvse pomembna!

Med socialnimi funkcijami kaže izpostaviti poučno, ki je v odnosu do lastnikov gozdov pogosto prezirana. Ni namreč poučna funkcija samo dviganje okoljske zavesti državljanov, ampak tudi poučevanje lastnikov gozdov o gozdu. Dokler ta naloga v smislu ciljev in usmeritev ne bo definirana v GGN in konkretizirana v času in prostoru, dotlej pač ne bo mogoče opravičevati nerealizacije planiranih del z nedejavnostjo lastnikov gozdov. ZGS je v službi ljudi, torej tudi lastnikov gozdov, in jim je nasvete dolžan dajati. Da je večina gozdov v Sloveniji od nekdanj zasebna in je delo v njih zahtevnejše kot v državnih gozdovih pa (ker je to zelo staro dejstvo), ne more biti nikakršno opravičilo.

Nekaj uporabne literature:

Participacija:

(Ur.) MAREGA, KOS, 2002. Aarhuska konvencija v Sloveniji. Regionalni center za okolje za srednjo in vzhodno Evropo. Zbornik referatov, 169 str.

Bončina, A. (ur.). 2004. *Participacija v gozdarskem načrtovanju*, (Strokovna in znanstvena dela, 119, [i. e.] 121). Ljubljana: Biotehniška fakulteta, Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire, 2004

Polanšek, B., Kovač, M. 2005. Turizem in rekreacija v območjih Natura 2000. V: *Turizem v zavarovanih območjih : posvet*. Ljubljana: Turistična zveza Slovenije, <http://www.turistica-zveza.si/aktualno/8-1.doc>.

Faletič, M (ur.), Djutović, B. (ur.). 2006. *Stanje in perspektive razvoja turizma v gozdnem prostoru : zbornik*, (Turistična misel, 18). Ljubljana: Državni svet Republike Slovenije, 2006

Funkcije:

Fajon, Š. (odg. ur), 2007: *Gozd in voda*, GIS, ZGS, Ljubljana

Golob, S., Skudnik, M: 2007. *Priročnik o vrstah Natura 2000, ki so povezane z gozdom*, GIS, Ljubljana

Golob, S. et al 2006: *Multifunctional forest management in Natura 2000 sites*, Ljubljana

Varovalna f.:

C1: zaželena drevesna sestava, zaželena LZ, zaželena zgradba

U1: odstranjevanje pretežkih dreves, raznomerne ali celo prebiralna zgradba, puščanje debel pravokotno na padnico zaradi omiljevanja in zadrževanja padanja kamenja, snežnih plazov, opredelitev tehnologije dela, itn.

Hidrološka f.:

C2: zaželena drevesna sestava, zaželena LZ, zaželena zgradba

U2: postopna "premena" vseh zasmrečenih gozdov v mešane; krepitev raznomerne zgradbe, zaščita lokalnih vodnih virov, opredelitev tehnologije dela v neposredni bližini virov.

Urbani gozd - rekreacijska f.:

C3: zaželena zgradba, zaželena sestava:

U3: nega gozdnega roba, vedutna sečnja na določenih mestih, odstranjevanje nevarnih vej in dreves, saniranje pešpoti, sadnja X eksotičnih in Y avtohtonih plodonosnih vrst, zabeleženje imen dreves na tablicah in njihova postavitev, opredelitev tehnologije dela.

29 Rastiščno gojitveni razredi (glej tudi 16, 23 a,b,c in 26)

Največje pomanjkljivosti predstavitve RGR so napačno ali dvomljivo izračunani modeli ter nekonkretno definirane usmeritve in ukrepi.

(n) Ker so modelna stanja idealizirana podoba gozdov h kateri se stremi, morajo biti modeli izračunani korektno. Ne glede na to pa je še vedno preveč modelov izračunanih napačno ali dvomljivo. Težko je npr. razumeti, zakaj prihaja do nepojasnjenih razlik med dejanskimi in modelnimi površinami, zakaj se prehodne dobe nekritično povzemajo iz tablic in se poprej ne preverijo z nekaj vrtnji prirastkov, ocenjevanji starosti dreves na panjih ali ocenijo s pomočjo podatkov zbranih na SVP.

Druga velika pomanjkljivost modelov RF je, da ne temeljijo na treh točno določenih stanjih. Pri tem bi moralo prvo predstavljati sedanje (izhodiščno) stanje, drugo idealno stanje (idealni cilj), tretje pa, ker je veljavnost načrta 10 let, stanje (operativni cilj), ki bo doseženo v 10 letih. Pravilnost ali smiselnost poti je seveda mogoče oceniti samo, če je razpoložljiv še podatek o dolžini izravnalne dobe. V primerih, ko je izravnalno obdobje dolgo (30, 50 let), je za vsak RGR treba razviti še scenarij razvoja do idealnega stanja (glej 26).

V kolikor se želi, da bo načrt izveden tudi na terenu, morajo biti usmeritve in ukrepi za RGR napisani konkretno in nedvoumno (glej Okno 8).

Okno 8: Primer zapisanih ciljev za RGR

Sedanje stanje: stanje RF, DS, dejanska LZ.
Idealno (modelno) stanje: idealno stanje RF, DS, optimalna LZ, izravnalna doba.
Cilj (10 letni): kolikšen delež RF bo dosežen, kakšna DS bo dosežena, kakšna LZ bo dosežena
Program dela – ukrepi: kaj (vrsta ukrepa), kje (lokacija), koliko (intenziteta, površina, drugo) – da revirni gozdar ve, kdaj in kje bo kaj delal.

Če so cilji v skladu s sonaravnim gozdarjenjem, jih ni treba posebej utemeljevati. Če niso, zahtevajo posebno utemeljitev, ker so v nasprotju s splošno usmeritvijo slovenskega gozdarstva (npr. ohranjanje večjega deleža smreke zaradi interesa lastnika gozdov, kar povzroča riziko višjih stroškov varstva).

213 Prostorski del

(n) Karte so prostorski modeli, ki ponazarjajo način gospodarjenja in različne usmeritve za gospodarjenje v gozdnem prostoru, v kontekstu participativnega načrtovanja pa so tudi sredstvo (medij), s katerim je mogoče prikazati različne scenarije razvoja gozdov. Čeprav so v gozdarskem načrtovanju prevečkrat pojmovane kot nepotrebne obvezne priloge načrtom, so za večino uporabnikov prostora in za druge sektorje gospodarjenja prav karte odločilen vir, na osnovi katerega gozdarsko stroko ocenjujejo in presojujejo. In prav zaradi njihovega velikega pomena se je na njih treba sklicevati vedno in povsod v tekstu, prav tako je treba čim prej izdelati znanstveno verificirane in primerljive metode vseh, t.j. že obstoječih (glej Okno 9) in manjkajočih kart.

Okno 9: Komentar

Karta "intenzivnost gospodarjenja" je npr. pogosto neprimerna in odstopa od opisov, ciljev in ukrepov. Prav tako čudno je klasificiranje "ohranjenosti gozdov", ki ne uporablja linearne ampak nelinearno skalo. Prav s takimi predstavitvami je mogoče v slehernem primeru v naravi neprimerno stanje prikazati kot razmeroma dobro, kar ni dobra popotnica reševanju problemov, kar načrtovanje brez dvoma je.
--

Mnenje napisali: dr. Marko Kovač, dr. Gal Kušar, dr. Lado Kutnar, mag. Robert Robek

